

Wyrok z dnia 9 lutego 2000 r.

I PKN 474/99

Dyrektywy wykładni oświadczeń woli zawarte w art. 65 § 1 KC mają zastosowanie tylko wówczas, gdy treść oświadczenia woli jest niejasna lub wieloznaczna.

Przewodniczący SSN Teresa Flemming-Kulesza (sprawozdawca), Sędziowie SN: Jerzy Kwaśniewski, Walerian Sanetra.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 9 lutego 2000 r. sprawy z powództwa Aleksandra P., Jerzego S., Jana M. przeciwko Przedsiębiorstwu Wodociągów i Kanalizacji w L.W. o ustalenie istnienia stosunku pracy i wynagrodzenie za czas pozostawania bez pracy, na skutek kasacji powodów od wyroku Sądu Okręgowego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Olsztynie z dnia 21 stycznia 1999 r. [...]

o d d a l i ł kasację.

U z a s a d n i e n i e

Sąd Rejonowy w Kętrzynie wyrokiem z dnia 9 października 1998 r. ustalił, że pomiędzy powodami Aleksandrem P., Janem M. i Jerzym S. a pozwanym Przedsiębiorstwem Wodociągów i Kanalizacji stosunek pracy nie ustał i trwa nadal oraz zasądził na rzecz powodów tytułem wynagrodzenia za czas niewykonywania pracy kwoty: 6879,07 zł. na rzecz Aleksandra P., 6739,60zł. na rzecz Jana M. i 7509,84 zł. na rzecz Jerzego S.

Sąd ten ustalił następujący stan faktyczny:

Pismami z 30 października 1997 r. pracodawca wypowiedział powodom warunki pracy. Od 2 lutego 1998 r. mieli oni pracować na stanowiskach monterów sieci wodno-kanalizacyjnej, a nie jak dotychczas jako maszyniści stacji uzdatniania wody. Pismo zawierało pouczenie o możliwości złożenia oświadczenia o odmowie przyjęcia do 15 grudnia 1997 r. nowych warunków pracy. Powodowie odwołali się od wypowiedzeń. Przed dokonaniem wypowiedzeń pracodawca zawiadomił komisję zakładową

Wolnego Związku Zawodowego PW i OŚ o konieczności dokonania wypowiedzeń warunków pracy maszynistom stacji uzdatniania wody w związku z reorganizacją stanowisk pracy, która polegać miała na wprowadzeniu czterobrygadowego systemu pracy przy jednoosobowej obsłudze stacji. Komisja nie wyraziła zgody na dokonanie zmian organizacji pracy. Pracodawca ustalił nowy harmonogram pracy maszynistów stacji uzdatniania wody: od 1 listopada mieli obsługiwać stacje jednoosobowo przez 8 godzin, poprzednio pracowali po dwóch w systemie 12- godzinnym. Dnia 13 grudnia 1997 r. pracodawca otrzymał pisma powodów z 11 grudnia, w których poinformowali oni, że w obawie o swoje życie nie przyjmują proponowanych warunków. W pismach tych powodowie zarzucili pozwanemu, że zmienił im czas pracy i wprowadził obsługę jednoosobową bez uzyskania akceptacji załogi a pracując na stacji w nocy jednoosobowo i obsługując urządzenia elektryczne o napięciu powyżej 220 V obawiają się o swoje życie. Pozwany potraktował te oświadczenia jako odmowę przyjęcia pracy na stanowisku montera- konserwatora sieci wodno- kanalizacyjnej. Powodowie zostali przesunięci na stanowiska konserwatorów od 1 stycznia 1998 r. W dniu 30 stycznia 1998 r. pracodawca oświadczył powodom, że jeśli chcą nadal u niego pracować, to muszą napisać podania o przyjęcie do pracy. Powodowie odmówili twierdząc, że nie odmawiali przyjęcia proponowanych im stanowisk pracy. Złożyli na tę okoliczność pisemne oświadczenia. Powodowie stawiali się do pracy 2,3 i 4 lutego, podpisywali listę obecności lecz nie byli dopuszczani do pracy. Gdy stawili się do pracy 5 lutego zastali zamknięte drzwi i wymienione zamki. Pozwany wystawił powodom 2 lutego świadectwa pracy, w których stwierdził, że umowy o pracę uległy rozwiązaniu 31 stycznia 1998 r. na podstawie art. 30 § 1 pkt 2 KP.

Sąd Rejonowy w Kętrzynie prawomocnym wyrokiem z dnia 8 czerwca 1998 r. zasądził na rzecz powodów odszkodowania za niezgodne z prawem wypowiedzenia warunków pracy. Sąd ten ustalił, że w oświadczeniach złożonych pracodawcy 13 grudnia 1997 r. powodowie nie odmówili przyjęcia proponowanych stanowisk pracy. Powodowie mieli pracować na stanowiskach monterów- konserwatorów sieci, a w oświadczeniach mowa jest o zmianie czasu pracy z 12- godzinnego na 8- godzinny i o wprowadzeniu jednoosobowej obsługi na stacji uzdatniania wody. Świadczy to o tym (zdaniem Sądu Rejonowego), że dotyczą one zarządzenia pozwanego regulującego czas i system pracy maszynistów stacji, a nie odmowy przyjęcia nowych stanowisk pracy. Ponadto powodowie oświadczyli 30 stycznia 1998 r, że nie odmawiają

przyjęcia nowych warunków pracy i stawiali się do pracy po 31 stycznia, wykazując gotowość do pracy.

Wyrok ten zaskarżyła strona pozwana, a Sąd Okręgowy w Olsztynie wyrokiem z dnia 21 stycznia 1999r. zmienił go i oddalił powództwa. Sąd Okręgowy, po uzupełnieniu materiału dowodowego przez przeprowadzenie dowodu z przesłuchania stron, ustalił, że w listopadzie i na początku grudnia powodowie wykonywali pracę zgodnie z dyspozycjami pozwanego i nie zgłaszali zastrzeżeń co do jednoosobowej obsługi i czasu pracy. Natomiast 13 grudnia złożyli pracodawcy oświadczenia woli o następującej treści: „w związku z wypowiedzeniem umowy o pracę w części dotyczącej stanowiska pracy, informuję iż proponowanych warunków nie przyjmuję w obawie o swoje życie”. Nadto zwrócili uwagę, że również inne warunki zostały zmienione, albowiem wprowadzono jednoosobową obsługę i zmieniono czas pracy. Oświadczenia te stanowiły- zdaniem Sądu Okręgowego- „wolę rozwiązania stosunku pracy”. Wobec powzięcia wiadomości o zbliżającym się rozwiązaniu stosunku pracy powodowie „ pod wpływem impulsu związku zawodowego” złożyli kolejne oświadczenia, iż pisma z 13 grudnia 1997 r. nie zawierały odmowy przyjęcia nowych warunków pracy. Pracodawca nie wyraził zgody na cofnięcie oświadczeń z 13 grudnia, wobec czego doszło do rozwiązania stosunków pracy z dniem 30 stycznia 1998 r. Zdaniem Sądu drugiej instancji, treść oświadczeń z 13 grudnia nie pozwala na przyjęcie, że dotyczyły one innej kwestii niż wypowiedzenie, skoro już na wstępie nawiązuje się do tej czynności pracodawcy. Oświadczenia tego nie można interpretować pod kątem wskazanej przyczyny odmowy (obawy o życie). Przyczyna odmowy jest nieistotna. Powodowie przez cały listopad i część grudnia pracowali w zmienionym systemie. Skoro wcześniej nie interweniowali u pracodawcy i nie odmówili wykonywania pracy zagrażającej ich życiu, oświadczeń z 13 grudnia nie można traktować jako odnoszących się do zmian organizacyjnych. Gdyby powodowie nie odmówili przyjęcia nowych warunków pracy nie mieliby potrzeby składania oświadczeń z 30 stycznia 1998 r., w których informowali, że z treści pism z 11 grudnia nie wynika odmowa. Pisma te nie wywarły skutku prawnego wobec braku zgody drugiej strony. Niezłożenie przez nich podań o ponowne przyjęcie do pracy potwierdza zamiar rozwiązania stosunku pracy. Sąd Okręgowy zwrócił też uwagę na niezaskarżenie przez powodów wyroku Sądu Rejonowego, którym zasądzono na ich rzecz odszkodowanie, a oddalono powództwa o przywrócenie do pracy.

Od tego wyroku powodowie wnieśli kasacje zarzucając naruszenie prawa materialnego (art. 42 § 3 KP) przez przyjęcie, że złożyli oświadczenie o odmowie przyjęcia zaproponowanych warunków pracy, art. 65 § 1 KC w związku z art. 300 KP przez ustalenie, że pismo powodów z dnia 11 grudnia jest oświadczeniem o odmowie przyjęcia nowych warunków pracy, art. 81 § 1 KP przez jego niezastosowanie i art. 22 § 1 KP przez jego nieuwzględnienie. Podniesiono też zarzut naruszenia art. 233 § 1 KPC, sprzeczności istotnych ustaleń Sądu z treścią zebranego w sprawie materiału poprzez błędną ocenę dowodów - „oświadczeń powodów o odmowie pracy na stanowisku maszynisty SUW, przesłuchania powodów, oświadczeń powodów z 30 stycznia 1998 r.” Kasacja zawiera wniosek o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania ewentualnie o jego zmianę i oddalenie apelacji pozwanego od wyroku Sądu Rejonowego-Sądu Pracy w Kętrzynie. Zdaniem powodów ich pisma z 11 grudnia należy interpretować biorąc pod uwagę całą ich treść, a nie tylko „niezbyt fortunne pierwsze zdanie”. Z treści całego pisma wynika, że powodowie kwestionują zmianę czasu pracy i wprowadzenie jednoosobowej obsługi na stacjach uzdatniania wody. Ocena oświadczeń powodów została dokonana z naruszeniem art. 65 § 1 KC. Pisma powodów zostały napisane przez kogo innego, a intencją ich był tylko protest przeciwko zarządzeniu dyrektora.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Kasacje nie są uzasadnione.

Zarzut naruszenia art. 233 § 1 KPC nie został właściwie uzasadniony. W uzasadnieniu kasacji nie wskazano, jakim dowodom Sąd bezpodstawnie dał wiarę, a jakie bez uzasadnienia pozbawił mocy. Kluczowe dla rozpoznawanej sprawy ustalenie treści oświadczeń woli powodów w pismach datowanych 11 grudnia 1997 r. polegało na właściwej ich interpretacji, a inne dowody mogły co najwyżej służyć prawidłowemu ich zrozumieniu. Żaden dowód nie mógł jednakże zmienić jednoznacznej treści oświadczeń powodów. Sąd Okręgowy prawidłowo ocenił treść tych pism jako jednoznaczną. Nie można za „niezbyt fortunne” uznać stwierdzenia: „W związku z otrzymaniem wypowiedzenia umowy o pracę w części dotyczącej stanowiska pracy, informuję, że proponowanych warunków nie przyjmuję w obawie o moje życie. W piśmie informuje Pan Dyrektor, że pozostałe warunki pracy pozostają bez zmian i to nie jest prawda, bo zmienił nam Pan czas pracy i wprowadził obsługę jednoosobo-

wą”. Dalsza część pisma dopiero dotyczy zmian w organizacji pracy stacji uzdatniania wody. Dyrektywy wykładania oświadczeń woli zawarte w art. 65 § 1 KC miałyby zastosowanie wówczas, gdyby treść oświadczenia woli była niejasna lub wieloznaczna. Podobnie inne dowody(oceniane w ramach swobody, o której jest mowa w art. 233 § 1 KPC) mogłyby służyć prawidłowemu odczytaniu woli powodów, gdyby ich pisemne oświadczenia, złożone zgodnie z pouczeniem pracodawcy, pozostawiały jakiegokolwiek wątpliwości co do tego, czy pracownik odmówił przyjęcia zaproponowanych warunków. Sąd Okręgowy nie naruszył żadnego ze wskazanych w kasacji przepisów prawa materialnego ani procesowego przy ustalaniu treści oświadczeń woli powodów zawartych w ich pismach datowanych 11 grudnia 1997 r. Skoro powodowie odmówili przyjęcia zaproponowanych warunków pracy, to umowy o pracę uległy rozwiązaniu zgodnie z art. 42 § 3 KP. Żaden błąd w wykładni ani stosowaniu tego przepisu nie miał miejsca. W ustalonych okolicznościach sprawy nie miał zastosowania przepis art. 22 § 1 KP, w którym uregulowane zostały istotne elementy stosunku pracy, ani art. 81 §1 KP, który dotyczy wynagrodzenia za czas niewykonywania pracy.

Kasacje jako pozbawione usprawiedliwionych podstaw podlegały zatem oddaleniu na podstawie art. 393¹² KPC.

=====